

**N:o 140.**

*Af Herr Joh. Er. Johansson: Om revision af nu gällande folkskolestadga.*

Under den tid, som förgått, sedan Kongl. Maj:ts nådiga stadga den 18 Juni 1842, angående folkundervisningen, begynte att tillämpas, hafva både utvägarne och intresset för folkupplysningens främjande företett en stark utveckling. Sjelfva folkskolestadgan bär vittne derom i så måtto, som hon tid efter annan undergått, än i en, än i en annan del, sådana förändringar, att hon numera ej har synnerligen mycket, som kvarstår i den form, hvori det ursprungligen stadgades. Följden häraf har blifvit den, att hvad hon vunnit i detaljbestämmelser har hon, åtminstone till någon del, förlorat i helgjutenhet, öfverskådlighet, uppfattlighet och deraf beroende tillämplighet. Jag vill först fästa mig vid, att i nämnda stadga ännu talas om »sockenstämmor» och »skolstyrelse» m. m. Men hon lider äfven af den olägenheten, att hvarjehanda andra bestämmelser deri numera antingen äro af andra stadganden gjorda öfverflödiga eller otydliga, eller ock äro de antiqverade, eller i sig sjelfva olämpliga. Såsom exempel på både en och annan af de antydda olägenheterna torde kunna få gälla: stadgandet i § 2 mom. 1 om val af skolstyrelse; § 3 om val af läge för skolan (i vissa vidsträckta församlingar finnas ända till tolf folkskolor och derutöfver; de kunna ej alla, såsom föreskrifvet är, läggas »nära intill ordförandens i skolstyrelsen bostad».) § 4 mom. 2 om kofodersersättning, som säges skola utgöra värdet af fem tunnor spanmål, ehuru ej uppgifves, efter hvilken grund detta värde skall beräknas; § 5 mom. 1, 2, 3, 5, 6, om seminarier, seminarieundervisning och domkapitlens förhållande till ledningen af denna undervisning m. m.; § 6 mom. 1, om antagande af vid seminarium icke pröfvad sökande till folkskolelärarebefattning; § 8 mom. 5 om alternativ myndighet, inför hvilken tred-

skande i afseende å gifna föreskrifter om skolgångs skyldighet skola varnas; § 11 mom. 2 om lärares pensionering af församlingen.

Hvad som i synnerhet erbjuder svårighet i afseende på tillämpning är stadgans föreskrift om den närmare beskaffenheten af och det rätta förhållandet emellan olika arter af folkundervisningsanstalter, särdeles de lägre. Som bekant är, finnas för närvarande i landet (utom de högre folkskolorna) dels folkskolor, dels småskolor, dels så kallade ersättnings-skolor. Tager man i betraktande hvad folkskolestadgan innehåller i § 1 mom. 3, (enligt lydelsen i Kongl. kungörelsen den 29 September 1853) och § 4 mom. 4, 8, § 6 mom. 2, 5 samt § 9 mom. 2, och dermed jemför bestämmelserna i Kongl. kungörelsen den 23 April 1858, den 11 December 1863 och den 29 Maj 1874, samt i Kongl. cirkuläret den 22 April 1864 och den 15 Oktober 1869, finner man visserligen omnämnda, dels »folkskolor», dels »mindre skolor», dels »småskolor», dels ett slags »roteskolor» (§ 9 mom. 2); men någon fast gräns emellan det ena och det andra slaget finner man ej uppdragen. Uppenbart är dock, att en sådan gränsuppdragning är ytterst behöflig, både med afseende på undervisningens ändamålsenliga ordnande och med afseende på de särskilda slagens af skolor befogenhet att för sig påräkna statsbidrag.

Slutligen finnes i folkskolestadgan en bestämmelse, som nu mera ej kan anses vara för förhållandena tidsenlig och lämplig. I § 4 mom. 5 stadgas en afgift af minst 2 och högst 6 skillingar banko, att af hvarje skattskrifven person i församlingen utgöras. Nu mera, sedan utgifterna för folkskoleväsendet växt till ansevärliga belopp emot hvad de ursprungligen voro, sedan arbetsprisen betingas mycket högre än förr, och sedan intresset för folkupplysningen så pass mycket slagit rot hos vårt lands befolkning, att väl ingen finnes, som bestrider nödvändigheten af en god och ändamålsenlig folkundervisning, nu mera ligger det i sakens natur, att de personliga bidragen kunna och böra sättas ej obetydligt högre än hittills varit fallet, eller att, i likhet med hvad som är föreskrifvet rörande det personliga bidraget till fattigvården, en årlig afgift af högst *femtio* öre för man och *tjugufem* öre för qvinna, som inom skoldistriktet mantalsskrifven är och fyllt *aderton* år, må kunna åläggas, att af kommunalnämnden utdebiteras och uppbäras. I sammanhang med nyssberörda stadgande föreskrifves i samma paragraf och moment, med vissa undantag, äfven en afgift för hvarje barn som begagnar folkskolan. I många, ja, måhända de flesta skoldistrikt i riket utgår nu mera icke denna afgift, emedan bestämmandet och upptagandet deraf visat sig vara förenadt med obehagligheter och svårigheter af flera slag; på några ställen är afgiften bestämd ända till tre (3) kronor per barn. Föreskriften om

denna afgift borde ur folkskolestadgan utgå, emedan jag anser densamma helt och hållet motverka skolans intresse och ändamål.

På grund af hvad jag nu anfört vågar jag vördsamt föreslå:

att Riksdagen ville i underdånighet anhålla hos Kongl. Maj:t om sådan revision af nu gällande folkskolestadga hvarigenom:

*dels* vissa med särskilda stadgar nu mera oförenliga bestämmelser borttoges och andra af gängse bruk och vedertagen sed öfvergifna föreskrifter utginge eller jemkades efter nu rådande förhållanden;

*dels* förhållandet mellan folkskola och mindre skola, eller hvad man kallar ersättningsskola, samt småskola noggrant bestämdes;

*dels* den personliga folkskoleafgiften sattes till högst femtio öre för man och tjugufem öre för qvinna, som vore inom skoldistriktet mantalsskrifven och fyllt aderton år; jemte det att särskild afgift för hvarje skolbesökande barn upphörde.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 29 Januari 1876.

J. E. Johansson  
från Westmanland.